

Přemilí sousedé, snad bude nejlépe se napít, nežli se dostanem k podstatě. Beztak mluvím dlouho už na suchou hubu a věc je podstatou poněkud složitá. Často se mi zdá, a to se týká vás jak mne, že solidnost je příliš málo na životní názor, leč nedobře ji podceňovat jako stav ducha. Vzniká, opouzdřena zmíněnou věcností, jakási dutina, jež se sama plní výtokem vnitřní vrstvy toho obalu, který zas naopak pomáhá obal utužit. Je to tedy smutek plynoucí z rozumu, jenž vytváří rozum plynoucí ze smutku. Mnozí myslí, že se od tohoto smutku oprostí, když odněkud odejdou, někam přijdou či neodejdou odnikud. Že tomu tak není, dosvědčí i ti z vás, kteří odešli nebo neodešli. Známe smutek koní, smutek psů, jenž není vyvolán zevní příčinou. **Věřím, že ten onen smutek má dokonce žízla, úměrný schopnosti úsudku, jenž je jí nezbytný k jejímu přežití.** My lidé se ho pokoušíme jmenovat, čímž ovšem nemizí. Je nezničitelný. Není možné si ho ochočit. Není třeba o něm hovořit každý den, leč dá se mu zvyknout, když člověk chvílemi poslouchá, co smutek mluví.

Já smutek jsem s tebou. Jen já jsem tvůj smutek, neboť smutkové ostatních se před tebou stydí, kuklí a nechtějí si zadat. Sdílím tvé lože, tvůj chléb i sůl, o nichž beztak nevíš, jak beze mne chutnají. Usínáš houpán mnou, spáváš mnou přikryt a procítáš tím, že mne vzpomeneš. Šatím tě a živím, neboť mnou, jenom mnou jsi zarputilý i povolný, jsi blázen i moudrý, jsi to, v čem ostatní vidí tvou cenu i necenu, **co oni (co jejich smutkové) na tobě cení i necení.** Já, smutek, tě vedu ke všem hrám na to, cos chtěl nebo nechtěl být, a čím jsi, ačkoliv o tom nechceš vědět. A jsem vinen i tím, co lžeš jiným a co přiznáváš sobě, jsem vinen i tím, že se necítíš vinen. Vedu tě hledat a vedu tě nenajít a vedu tě k tomu, že jsi, co hledá. Umím se tvářit, umím být v koutku a maličký, umím být velký a umím tě schovat. Jsem všechny tvé lásky, nikdy tvá nenávist, proto ji necítíš ani tam, kde bys měl. Když jsi mne však poznal, vidíš mne už vždycky ve vodě staré a stojaté i v té, která běží rychle, že třepí můj odraz. A chceš-li mít duši, pak ji máš, protože já, smutek, jsem celá tvá duše, tvůj soucit, nescit, skutky dobré i zlé i vědomí toho, co jsou to. Tomu oba spolu říkávame život. Zvykli jsme si. Nejsme než navzájem sebou a právě tomu říkávame život. Pokud o mně dost víš, vedu tě i k smrti tak jako jehňátko povolné a zbavené vlny do ovčína, kde už pak s tebou nebudu, protože já, smutek, nemám než tebe.

Myslím, že je pozdě, sousedé. Musíme jít dojit.

Závěr z úvahy Karla Michala Přemilí sousedé, publikované v knize Rodný kraj (Index, Köln 1977).

V Čechách vyšel text v knize MICHAL, Karel. Soubor díla. Online. Česká knižnice. Praha: Lidové noviny, 2001. ISBN 80-7106-460-2. Dostupné z: <http://krameriusndk.nkp.cz/search/handle/uuid:aa799e20-afe8-11e7-a000-005056827e51>.

časopisecky v Literárních novinách, r. 3/1992, č. 15, str. 8: <https://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitNIII/3.1992/15/8.png>